

«تیتک»، دستاوردی در حکمرانی هوشمند

سامانه‌ای برای ردیابی، رهگیری و کنترل اصالت اقلام سلامت محور که در دولت مردمی ارتقا یافته است

استفاده سیاستگذاران قرار گیرد.

درگاه تجارت داخلی

به منظور رصد اطلاعات صدور پروانه اقلام، مجوزهای ورود اقلام به کشور، اطلاعات اشخاص حقیقی و حقوقی و مکان‌ها ایجاد شده است. این درگاه همچنین نحوه توزیع دارو و تجهیزات پزشکی بین شرکت‌های تأمین‌کننده، شرکت‌های پخش و مراکز عرضه از جمله داروخانه‌ها را در تمامی شهرها و استان‌های کشور به صورت برخط رصد می‌کند از این رو امکان کشف احتکار اقلام، خروج اقلام از زنجیره رسمی و قاچاق معکوس توسط این درگاه فراهم است (پیوست ۲: تصویری از داشبوردهای مدیریتی درگاه تجارت داخلی).

درگاه اصالت سنجی

مهم‌ترین درگاه سامانه که با استفاده از آن از فروش بیمه‌ای اقلام تقلبی و قاچاق در مراکز عرضه که از مبادی غیررسمی وارد زنجیره تأمین شده‌اند، جلوگیری می‌شود. در حال حاضر صرفاً اقلام دارای برچسب اصالت معتبر امکان فروش بیمه‌ای در مراکز عرضه را دارند و چنانچه محصولی با برچسب تقلبی یا فاقد برچسب اصالت باشد، بیمه‌های درمانی از پرداخت هزینه برای آن خودداری می‌کنند و مرکز عرضه مجبور به ارجاع آن اقلام به شرکت‌های پخش یا تأمین‌کننده می‌گردد. از نظر فنی، سامانه شامل ۵ کلان‌سامانه و ۱۹ زیرسامانه است (شکل زیر). سامانه‌های پایه شامل اطلاعات پروانه‌های اقلام و اطلاعات ذینفعان شامل شرکت‌های تأمین‌کننده و توزیع‌کننده و سامانه‌های مجوزدهنده شامل اطلاعات کلیه مجوزهای صادره از طریق سامانه است. سامانه‌های زنجیره تأمین به ثبت اطلاعات تبادلات مالکیتی و مکانی اقلام سلامت محور پرداخته و سامانه‌های ارزش افزوده با استفاده از اطلاعات سامانه‌های پایه خدمات ارزش افزوده تولید می‌کنند. در حال حاضر سامانه به عنوان یک کلان‌سامانه به ۲۳ ذینفع حاکمیتی و خصوصی متصل و از طریق تبادل داده با این دستگاه‌ها به رصد هوشمند زنجیره تأمین و توزیع می‌پردازد.

دستاوردهای تیتک

کشف سامانه‌های تخلفات

فرایندهای سامانه بصورتی است که رعایت نشدن قاعده‌های سیاستگذار توسط مراکز ارائه خدمات، مراکز متخلف شناسایی می‌گردد. برای مثال از آنجا که هنگام فروش اقلام دارویی و تجهیزات پزشکی، سامانه بصورت خودکار تاریخ انقضای این اقلام را بررسی کرده و همراه ثبت سابقه فعالیت مرکز عرضه از فروش اقلام تاریخ گذشته نیز جلوگیری می‌کند. بدین ترتیب مراکز که بیشترین میزان استعمال اقلام تاریخ گذشته را دارند به عنوان مراکز پرخطر شناسایی می‌شوند. سامانه

تحلیل

دکتر حسین بانکی

کارشناس سلامت الکترونیک

حکمرانی هوشمند از جمله نیازهای اساسی سیاستگذاران و تصمیم‌گیران حوزه سلامت کشور به شمار می‌رود. وجود بیش از ۱۷۰ هزار مرکز ارائه خدمات سلامت شامل بیمارستان‌ها، داروخانه‌ها و ... و نیم میلیون ارائه‌دهنده خدمات شامل پزشک، پرستار، پیراپزشک و ... ضرورت استفاده از سامانه‌های الکترونیکی برای مدیریت هوشمند زنجیره تأمین را دوچندان می‌کند. گستردگی زنجیره تأمین و توزیع اقلام سلامت محور (شامل دارو، تجهیزات پزشکی، اقلام آرایشی و بهداشتی، غذا و آشامیدنی، طبیعی و مکمل) با بیش از ۷۴۰۰ شرکت تأمین‌کننده و ۹۰۰ هزار نوع محصول، با نقش آفرینی همزمان ذینفعان بخش حاکمیتی و خصوصی، ضرورت استفاده از روش‌های نوین مدیریت زنجیره را بیش از پیش برای سیاستگذاران آشکار ساخته است. سامانه ردیابی، رهگیری و کنترل اصالت اقلام سلامت محور که به اختصار «تیتک» نامیده می‌شود به منظور مدیریت هوشمند زنجیره تأمین اقلام سلامت محور در سازمان غذا و دارو توسعه داده شده است.

مشکلات زنجیره تأمین و توزیع اقلام سلامت محور

مشکلات را بصورت کلی می‌توان ذیل سه عنوان «ارزی»، «تأمین و توزیع و عرضه» و «اصالت اقلام» دسته‌بندی نمود (شکل ۱).

مشکلات ارزی

تأمین ارز برای واردات دارو و تجهیزات پزشکی و ... از دغدغه‌های مستمر سازمان غذا و دارو و سایر دستگاه‌های حاکمیتی از جمله بانک مرکزی است. تخصیص ارز ترجیحی (یارانه) با نرخ ۴۲۰۰ تومانی به شرکت‌های واردکننده با هدف کاهش قیمت تمام‌شده اقلام برای بیماران و تفاوت نرخ ارز ترجیحی با بازار آزاد، لزوم رصد دقیق تخصیص ارز را دوچندان می‌سازد. دستگاه‌های حاکمیتی از جمله سازمان غذا و دارو، بانک مرکزی و گمرک بایستی میزان ارز تخصیصی برای هر شرکت برای واردات هر قلم دارو و تجهیزات پزشکی را از طریق تبادل اطلاعات بصورت مستمر پایش نمایند اما در برخی از موارد اختلافات آماری بین این دستگاه‌ها باعث بروز مشکل در سیاستگذاری تأمین اقلام دارویی و تجهیزات پزشکی می‌گردد.

مشکلات تأمین و توزیع و عرضه

تأمین کافی و بموقع اقلام سلامت محور برعهده سازمان غذا و دارو است اما با این حال کمبودهای مقطعی این اقلام باعث ایجاد مشکلات فراوان برای بیماران و کادر درمان می‌شود. کمبود شیرخشک در سال ۱۴۰۲، کمبود سمعک در سال ۱۴۰۱، کمبود آنتی‌بیوتیک‌ها و سرم در سال ۱۴۰۱، کمبود انسولین در سال ۱۳۹۹ و ... تنها بخشی از کمبودهای سالیان گذشته است.

مشکلات اصالت اقلام

اصالت اقلام مورد استفاده توسط بیماران و مراکز درمانی از

1-Track and Trace and Authentication Control (TTAC)

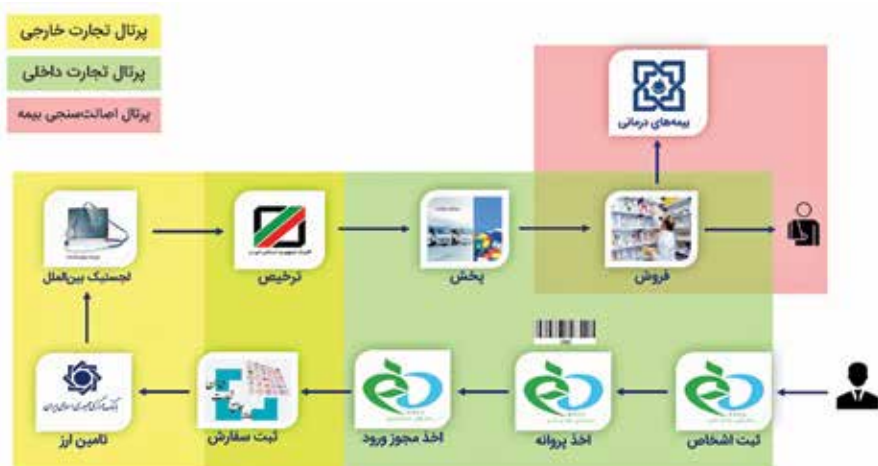
جمله موضوعات کمتر مورد توجه سیاستگذاران است؛ چراکه از منظر مسائل تأمین و عرضه بر سایر موضوعات اولویت دارد. لیکن بررسی مصادیق گسترده تخلفات در زمینه اصالت اقلام نشان می‌دهد که این موضوع بایستی به عنوان یکی از مهمترین محورهای تصمیم‌گیری و اجرایی در حوزه سلامت پیگیری شود. نابینا شدن ۲۱ چشم در اثر مصرف اوستین قاچاق و تقلبی در کلینیک‌های چشم‌پزشکی در سال ۱۳۹۳، کشف ۵۰ هزار کیچ کمری و گردنی تقلبی از یک پزشک ارتوپد در اصفهان در سال ۱۳۹۷ که در عمل‌های جراحی مورد استفاده قرار می‌گرفت و ... تنها بخشی از مشکلات مرتبط در مراکز بهداشتی و درمانی بوده است.

سامانه تیتک کلید حل مشکلات

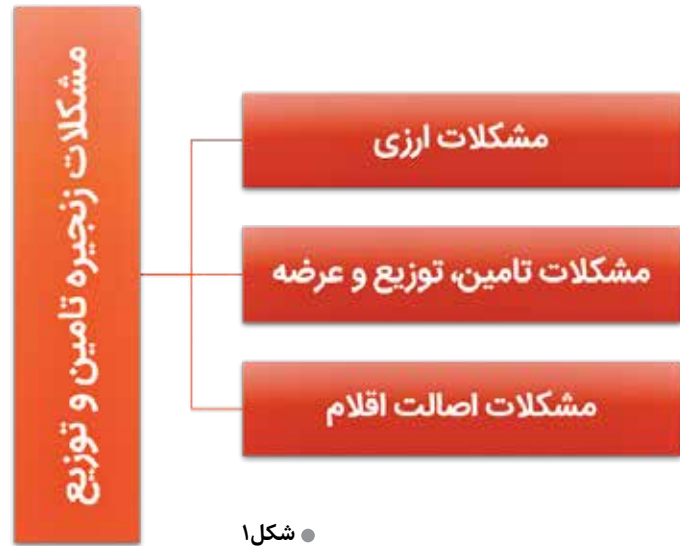
این سامانه در حال حاضر از نظر عملکردی شامل سه درگاه اصلی است (شکل ۲):

درگاه تجارت خارجی

با هدف رصد الکترونیک و برخط تخصیص ارز به اقلام سلامت محور توسعه داده شده و اطلاعات ثبت سفارش، تأمین ارز و ترخیص کالا را رصد می‌کند. این درگاه قادر است اطلاعات ثبت سفارش بازرگان، نوع و میزان کالای وارداتی، نوع و میزان ارز تخصیصی به هر کالا و شرکت را به صورت روزانه، ماهانه و سالانه رصد نماید (پیوست ۱: تصویری از داشبوردهای مدیریتی درگاه تجارت خارجی). مدیریت تخصیص ارز به داروهای راهبردی و خاص در شرایط کمبود ارزی، شناسایی شرکت‌های متخلف در زمینه رفع تعهد ارزی و کشف بیش‌اظهاری قیمتی اقلام توسط شرکت‌های واردکننده تنها بخشی از قابلیت‌های این درگاه است که می‌تواند مورد

شکل ۲: زنجیره تأمین اقلام سلامت محور و نحوه رصد الکترونیک آن در سامانه با استفاده از درگاه‌های سامانه

شکل ۱